

Dkt. George Payton, Tafsiri ya Biblia, Kipindi cha 17, Mapitio ya Hatua za Tafsiri

© 2025 George Payton na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. George Payton na mafundisho yake kuhusu tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 17, Mapitio ya Hatua za Tafsiri.

Katika mazungumzo haya, tutaangazia mapitio ya mchakato wa tafsiri, hatua za tafsiri, na kile unachopitia unapofanya tafsiri.

Hapo awali, tulipitia tu masuala ya tafsiri na mbinu bora za mpito. Sasa, tutapitia mchakato huo na kurudia na kusisitiza tena baadhi ya mambo tuliyozungumzia katika mihadhara iliyopita ili yaweze kutuburudisha na kutuandaa kwa mada zitakazokuja baada ya hii. Sawa, kwa hivyo unapotafsiri, mchakato mzima huanza na kuelewa maandishi chanzi, yaani, maandishi ya Biblia, na mambo yake yote ya kitamaduni, maana yake yote ya kisemantiki, lugha inayotumika, na athari za vitendo.

Tunapaswa kutafsiri maandiko ya Biblia ipasavyo ili kutoa tafsiri bora. Kama huna tafsiri bora, hutaishia na tafsiri bora. Haitakuwa sahihi, haitakuwa mwaminifu kwa maandishi ya asili.

Na hatuwezi kutafsiri kile ambacho hatuelewi. Na kwa hivyo, kazi ni, nenda tu kwa Kigiriki. Kigiriki kinasema nini? Naam, hilo ni jibu kwa sehemu.

Au tutasoma tu maelezo, na yatakuambia maana yake. Tatizo nililokumbana nalo nilipokuwa nikitafsiri kitabu cha Mwanzo ni kwamba mtoa maoni hakuzungumzia baadhi ya mambo niliyokuwa nikipambana nayo, kama vile unawezaje kutafsiri kifungu hiki kwa mpangilio? Tatizo ni nini? Tatizo ni kwamba kuna suala la kisarufi linalonizuia kufanya hivyo. Watoa maoni hawazungumzii hilo.

Sawa. Kwa hivyo, hii ndiyo sababu tunafurahi kujua kwamba Mashirika ya Tafsiri ya Biblia yameunda miongozo ya usaidizi wa masomo na vifaa vingine vya fasihi ya tafsiri vilivyoundwa mahsusi ili kuwaelekeza watafsiri kwenye mapengo haya katika mawasiliano, kwa matatizo haya tofauti ya tafsiri, na kisha mapendekezo ya jinsi ya kushughulikia maandishi. Kwa hivyo ni muhimu kuwa na maoni, ujuzi wa Kigiriki na ujuzi wa Kiebrania, na tafsiri husaidia ili kutafsiri maandishi kwa ufanisi na kuwasilisha maandishi kwa ufanisi.

Lakini huwezi kutafsiri kile usichokielewa. Kwa hivyo, changamoto kubwa zaidi katika kuelewa Biblia ni kuelewa kile kilichomaanishwa lakini hakikussemwa. Ni kuelewa kile mwandishi alidhani hadhira yake ingeelewa, lakini hakulazimika kukisema, kwa sababu ya kanuni hii ya mawasiliano ya siri ambayo tulizungumzia.

Kwa kifupi, lengo letu ni kuelewa mapengo haya katika mawasiliano. Tatizo ni kwamba hatuwezi kuelewa mapengo ikiwa hatuoni mapengo. Usipotambua kwamba pengo lipo, basi utapuuza na hutaona kwamba haliwasilishi ujumbe.

Niliwahi kuulizwa na mfanyakazi mwenzangu jinsi nilivyoweza kuona kitu ambacho hakikuwepo. Hilo ni swali zuri sana. Unagundua kwamba mwandishi alimaanisha kitu tofauti na kile kilicho kwenye ukurasa? Kwa mfano, ikiwa mimi, mke wangu, watoto wangu, na mimi tuko mezani na wanasema hakuna chumvi mezani, hiyo ni taarifa ya ukweli. Asante sana.

Baba, una busara sana. Namaanisha nini kwa kusema hivyo? Mtu anahitaji kuamka na kuchukua chumvi. Au, mpenzi, tafadhali unaweza kwenda kuchukua chumvi au mmoja wa watoto wangu?

Au nikimwambia mke wangu, kabla tu ya kwenda kazini asubuhi, mpenzi, maziwa yamekwisha. Na anasema, nitapita dukani nikirudi nyumbani. Nilimwambia nini? Tafadhali unaweza kupata maziwa dukani? Hakusema maziwa.

Alisema nitapitia dukani nikiwa njiani kurudi nyumbani. Lakini mawasiliano hayo yalikuwa yameunganishwa, na yanaenda mbali zaidi ya kile tulichosema na kile tulichomaanisha. Na hivi ndivyo tunavyojaribu kufanya: tunawezaje kufikia taarifa iliyo nyuma ya maandishi ambayo si wazi? Tunawezaje kufikia mapengo haya? Samahani, hiyo inapaswa kuwa W tano na H. Nitarekebisha hilo kwenye slaidi yangu.

W tano na H. Unaanza kwa kuuliza maswali kuhusu maandishi. Kwa hivyo, angalia maandishi, na tunaanza kujiuliza, je, ninaelewa maandishi haya? Na kwa hivyo, tunauliza nini? Tunauliza, sawa, nani? Nani alifanya kitendo hiki? Wao ni nani? Kumbuka, tulikutana na tatizo hilo katika Mwanzo 14:10. Walianguka kwenye mashimo ya lami, na wakatoroka vilima. Walikuwa akina nani katika kifungu hicho? Mtu au watu katika kifungu hicho walirejelewaje katika kifungu chote? Mojawapo ya mambo ambayo tuligundua katika lugha fulani barani Afrika ni kwamba mtu ambaye ndiye mhusika mkuu anatajwa kama yeye.

Ni kiwakilishi, si jina la mtu, na si kwamba ni mwanamume au mwanamke au mwanamke. Na tunaita hilo kuwa kitovu cha umakini. Tukizungumzia video, itakuwa ile ambayo kamera huwashwa kila wakati.

Na ilikuwa kitovu cha mawasiliano ya kiungu. Na kwa hivyo, Yesu ndiye kitovu hicho cha kiungu. Na wakati mwingine itasema, alienda kwenye sinagogi, akaketi na kuanza kuhubiri.

Na akasema, na inasema tu yeye, yeye njia yote. Na ni kudhani, labda, kwamba Kigiriki ni kama lugha hizi za Kiafrika, kwamba mtu muhimu zaidi anachukuliwa. Kwa hivyo, huna haja ya kutaja waziwazi.

Sasa, katika muktadha huu wa Kiafrika, tulisoma hadithi za wenyeji, masimulizi ya kibinafsi na hadithi za kitamaduni. Na hasa katika hadithi za kitamaduni, tuligundua kwamba katika hadithi hii moja, kulikuwa na mbwa, paka na panya. Panya ndiye mhusika asiye na umuhimu mkubwa aliyetajwa; robo tatu ya njia yote ya hadithi, panya anatajwa.

Na kila wakati panya alipofanya jambo au alipotajwa, alisema panya alifanya hivi, panya alifanya hivi, hakufanya hivi. Nilimtaja mhusika asiye muhimu sana. Sawa.

Sawa. Kwa hivyo, ikiwa unatafsiri, na unasema, vema, tulitaja Yesu alifanya hivi, na Yesu alifanya vile, tunafanya nini katika lugha hii nyingine ya Kiafrika? Tunamshusha Yesu hadi kuwa mhusika mdogo. Kwa hivyo, jambo la kukumbuka ni jinsi washiriki hawa wanavyotajwa katika maandishi ya Biblia, na jinsi wanavyopaswa kutajwa katika maandishi ya lugha iliyoidhinishwa. Sawa.

Nini kimetokea? Mwandishi anazungumzia nini? Alimaanisha nini kwa hilo? Kwa hivyo, nilijiuliza, mwandishi anazungumzia nini? Na alimaanisha nini kwa hilo? Kwa kila mstari ninaosoma katika nyaraka za Paulo, Paulo ni mzito. Namaanisha, maandishi yake ni mazito sana na mazito sana. Kwa kiwango ambacho katika 1 Petro, mtume Petro alisema, unajua, maandishi ya Paulo yanaweza kuwa magumu kuelewa.

Kama ilikuwa vigumu kwa Petro, ambaye ni mzungumzaji asilia wa Kigiriki, vipi kuhusu sisi? Sawa. Sawa. Kwa hivyo, mwandishi alimaanisha nini kwa hilo? Sasa, hili linatokea wapi? Na lilitokea lini? Kwa hivyo, tunauliza maswali haya ili kuona kama tuna mwelekeo wa jumla kuhusu mazingira ambapo lilitokea. Lili kuwa wapi? Ilikuwa saa ngapi za siku? Masuala hayo yote yanaweza kutusaidia kuelewa kinachoendelea katika maandishi.

Tena, tunahitaji mfumo fulani wa marejeleo, aina fulani ya muhtasari, au aina fulani ya picha ya kiakili ya kinachoendelea ili tuweze kuelewa ni nini tunachosoma. Na ikiwa ni vigumu kwetu, itakuwa vigumu kwa watu wetu wanaosoma tafsiri zetu. Kwa hivyo, tunapaswa kujiuliza maswali haya hata kabla ya kutafsiri.

Tunahitaji kuweka maswali haya akilini mwetu ili tuweze kuelewa maandishi kabla ya kuanza na kuchukua hatua ya kuyahamisha hadi lugha nyingine. Kwa nini mwandishi alisema hivi au vile? Kwa nini mtu huyo alifanya hivi? Au kwa nini mtu huyo alifanya hivyo? Na kisha, hilo lilitokeaje? Sawa. Kwa hivyo, tunaanza kwa kujiuliza maswali ya aina hiyo.

Tutakuwa na mifano, kwa hivyo haya yote yataunganishwa tunapona mifano, lakini ninajaribu kutuzuia kuanza kufikiria kuhusu maandishi kwa njia ambayo inazidi kile ambacho tungedhani ili uweze kuanza kuona zaidi ya kile tunachodhani tunajua juu juu. Sawa. Kwa hivyo, hatuwezi kujibu maswali ya aina hiyo.

Inawezekana kwamba kuna kitu kimeachwa nje. Unauliza maswali haya, na unasema, sijui. Haieleweki.

Kisha tunatambua kwamba tuna tatizo. Na ikiwa tuna tatizo, basi hilo linaashiria ukweli kwamba kuna pengo katika mawasiliano. Sawa.

Kwa hivyo, tena, tunahitaji kuchimba zaidi kuliko kudhani tu, vema, maandishi yanasema hivyo tu. Ni dhahiri kile ambacho maandishi yanasema. Na kisha unaanza kuuliza maswali haya, na kisha unagundua, wow, si dhahiri kama nilivyofikiria.

Sawa. Kwa hivyo, taarifa hii isiyo na maana, mapengo haya, labda ndiyo ugumu wa kawaida katika tafsiri ya lugha mbili. Na kwa nini ni hivyo? Kwa sababu tafsiri ni mawasiliano, na mawasiliano ni ya siri.

Sawa. Tunafanya nini baada ya hapo? Tunatambua ni aina gani ya pengo hilo. Na kwa hivyo, je, ni tamathali ya usemi, nahau, sitiari, ulinganisho, au baadhi ya haya mengine? Je, ni ugumu wa lugha kwa sababu ya jinsi wanavyopaswa kusema katika lugha moja? Je, inaendana na jinsi wanavyosema katika lugha nyingine? Kwa mfano, si zaidi ya tunavyosema kwa Kiingereza.

Hatuelewi jinsi Kiebrania au Kigiriki kinavyoandikwa. Kwa hivyo, matatizo haya ya lugha yanaweza kuwa moja ya masuala hapa. Tunapaswa kuelewa dhana za kitamaduni ambazo msomaji alidhani mwandishi wao angeelewa au kwamba mzungumzaji katika maandishi angeelewa ikiwa kuna mazungumzo yanayoendelea. Mzungumzaji katika maandishi alidhani watu walielewa nini? Unakumbuka hadithi ya Yesu na mfano wa shamba la mizabibu, na mmiliki wa shamba la mizabibu hakuwepo?

Aliitoa, akaikodisha kwa wakulima wapangaji, ambao kisha waliilima, kisha akawatuma watu wake kwenda kuchukua mazao kutoka humo na kupata pesa kutokana na mapigano hayo. Nao wakawapiga wengine, na wakawaua wengine, wakawachukua uchi, na wakaificha, kisha akasema, ee mwanangu, mwanangu, na kisha wakamtuma mwanawe, wakasema, tukimuua mwana, basi hatutachukua shamba, sivyo? Mwishoni mwa kifungu hicho, kinasema kwamba Mafarisayo na viongozi wengine walijua kwamba Yesu alikuwa akiwanyooshea kidole, na wakakasirika kuhusu hilo. Walijua hilo? Yesu alitaka kuwanyooshea kidole, na walijua kwamba kidole kilikuwa kikinyooshewa wao, na nadhani nini kingine? Kila mtu mwingine katika umati alijua pia.

Alikuwa akiwaita. Mawasiliano hayo yalitokeaje duniani? Ilitokea kwa sababu ya jinsi wanavyowasiliana katika utamaduni huo, kwa mtindo ambao ni wa kipekee kwao, ambao sisi kwa nje tunaoangalia ndani tunasema, sielewi. Walipata wapi wazo hilo? Sawa, mawazo ya kitamaduni na matumizi ya lugha, na maarifa yote

tuliyoyazungumzia, historia, imani, mtazamo wa ulimwengu, desturi za kidini, matarajio ya hali, yote hayo yamejikita katika aina ya suala tunaloshughulikia, na kwa hivyo tunafanya nini baada ya hapo? Kisha tunatafiti kifungu na kutumia rasilimali zote, ikiwa ni pamoja na maoni, kamusi zingine za Biblia, usaidizi wa tafsiri, na chochote tunachoweza. Tunakitumia ili kuelewa kifungu, na wakati mwingine, tutatumia matoleo kadhaa tofauti, kwa hivyo ukisoma IV, utapata tafsiri moja.

Ukisoma NLT, utapata tafsiri nyingine. Ukisoma ASV, utapata tafsiri nyingine, na wakati mwingine tafsiri si tofauti kabisa, lakini zinafanya mambo fulani kuwa wazi zaidi au wazi zaidi, na kisha unafikiri, oh wow, je, hiyo ndiyo maana yake hasa? Kisha unaitafuta katika ufafanuzi, na unapata usaidizi, ndiyo, hii ndiyo maana ya ujumbe huo, kwa hivyo kutafuta mambo katika rasilimali zetu ndiko tunakoanzia, ikijumuisha historia ya kibiblia na mambo mengine kadhaa, kwa hivyo moja ya mambo ni maneno, na neno linamaanisha nini katika muktadha huu maalum, na tumeshughulikia suala hilo katika baadhi ya nyimbo zetu za Maswali na Majibu, na kumbuka, neno halina, neno halina maana. Kuna uhusiano na neno hili katika lugha katika muktadha maalum uliotolewa.

Maana ya maneno huwa maalum kwa muktadha. Muktadha huo unaleta nini basi? Ni maana gani inayojitokeza katika sentensi hiyo mahususi na katika muktadha huo mahususi wa kijamii, yote mawili ni muhimu sana. Sawa, pili, sarufi.

Muundo huu wa sentensi unatuambia nini? Je, ni maneno gani yanayotokea pamoja au yaliyo katika eneo moja, pamoja, kama maneno mengine, na tuna mifano hiyo katika hotuba iliyopita, kwa hivyo ukisema alimpa mpenzi wake pete, tunajua kwamba hiyo ni pendekezo la ndoa. Alimpa mchumba wake pete; unajua kwamba tayari wamechumbiwa, kwa hivyo neno tu mchumba dhidi ya mpenzi linatupa maana mbili tofauti kwa hali hizo. Sawa, kwa hivyo hiyo yote iko katika sarufi ya maneno.

Historia: wanajua nini kuhusu historia yao ambayo hatujui? Taarifa za kitamaduni hazielezwi au kuwekwa wazi. Hali hii inaweza kuniambia nini? Mazingira ya jumla ni yapi katika kujaribu kurudi nyuma kutoka kwenye maandishi, na kana kwamba uko kwenye helikopta ukiangalia chini kwenye eneo la tukio, na unajaribu kujiambia, kinachoendelea hapa, na ni jinsi gani ninachokiona kikiendelea, kinaweza kunisaidia kuelewa sehemu za maandishi ambazo huenda zisiwe wazi. Unajua, tulifanya hivyo tulipoangalia kifungu hicho cha Mwanzo 14, ambapo tulisema hoja nzima ya wafalme kupigana na wafalme, na kama wafalme kupigana na wafalme, au majeshi kupigana na majeshi, na tukasema katika hali hiyo, ni dhahiri kwamba ni kundi la majeshi kupigana pamoja, na hivyo hilo linatusaidia kubaini maana ya moja ya viwakilishi katika mstari wa 10.

Kwa hivyo, hali hiyo inatuambia nini? Sawa, na kumbuka tu, tunatafsiri hali hiyo. Hatutafsiri maneno, hatutafsiri sentensi, hatutafsiri aya tu, tunatafsiri tukio zima, na kujaribu kumsaidia msomaji kupata picha akilini mwake ya kinachoendelea katika

maandishi ya Biblia. Sasa, si rahisi kila wakati tukifanya tafsiri ya moja kwa moja ili tuwe na maneno yote yanayoakisiwa katika lugha ya sanaa, pamoja na lugha kama maneno.

Sawa, na kwa hivyo ninachotaka kufanya sasa ni kupitia mifano michache tu, na tutarudia tena. Kifungu hiki ni Mwanzo 14, na tutasoma kuanzia 1 hadi 12 kwanza, kisha nitarudi, na tutagusa mambo muhimu. Sawa. Na ikawa katika siku za Amrafeli, mfalme wa Shinari, Arioko, mfalme wa Elasari, Kedorlaoma mfalme wa Elamu, Tidali, mfalme wa Goimu, kwamba walifanya vita na Bera, mfalme wa Sodoma, na Birsha, mfalme wa Gomora, na Shinabu

, mfalme wa Adama, Shember, mfalme wa Seboimu, na mfalme wa Bela, (yaani Sohari).

Washirika hawa wote walikuja kama washirika katika Bonde la Sidimu, (yaani, Bahari ya Chumvi). Kwa miaka 12, walikuwa wamemtumikia Kedorlaoma, lakini katika mwaka wa kumi na tatu waliasi. Katika mwaka wa 14, Kedorlaoma na wafalme waliokuwa pamoja naye walikuja na kuwashinda Warefaimu huko Ashteroth - Karnaimu, na Wazuzi huko Hamu, na Waemimu, na Washaveh- kiriathaimu, na Wahori, katika mlima wao Seiri, hadi El-Parani, iliyo karibu na jangwa. Kisha wakarudi wakaja En-Mishpati (yaani Kadeshi), wakateka nchi yote ya Waamaleki, na pia Waamori waliokaa Hasazon -Tamari.

Ndipo mfalme wa Sodoma, mfalme wa Gomora, mfalme wa Adma, mfalme wa Seboimu, na mfalme wa Bela (yaani Sohari), wakatoka, wakajipanga vitani dhidi yao katika Bonde la Sidimu, dhidi ya Kedorlaoma, mfalme wa Elamu, Tidali, mfalme wa Goimu, Amrafeli, mfalme wa Shinari, na Arioko, mfalme wa Elasari, wafalme wanne dhidi ya wafalme watano. Basi, bonde la Sidimu lilikuwa limejaa mazulia, na wafalme wa Sarani na Gomora wakakimbia, wakaanguka humo; lakini waliosalia wakakimbilia nchi ya vilima. Kisha wakachukua mali zote za Sodoma na Gomora, na chakula chao chote, wakaenda zao.

Na pia walimchukua Lutu, mpwa wa Ibrahimu, na mali zake, wakaenda zao, kwa maana alikuwa akiishi Sodoma.

Sawa, hiyo ndiyo sehemu yote. Tunataka kurudi nyuma na kukabiliana na changamoto zingine za tafsiri na matatizo ya tafsiri kwa sababu kuna mapengo katika mawasiliano ambayo huenda tumeyapuuza.

Tukitafsiri hili, pengine tunaweza kutafsiri neno kwa neno hadi mwisho, na inaonekana wazi. Lakini kuna mengi zaidi kuhusu hili ambayo yanaweza kuwa hayaeleweki, ingawa sidhani kama ni hivyo. Turudi nyuma na tuangalie upya.

Tunataka kurudia mistari saba ya kwanza kwanza na tuzungumzie andiko hilo. Kwa hivyo, ninapozungumzia, basi unaweza kuandika maelezo. Na ikawa katika siku hizi, katika siku za Amrafeli, mfalme wa Shinari, nk., kwamba walifanya vita na Bera, mfalme wa Sodom, nk.

Washirika hawa wote, Wakuba hawa wote, washirika wa Bonde la Sidimu yaani, Bahari ya Chumvi. Sawa, wanajiandaa kupigana. Hilo linasikika kama mstari wa 8 na 9, sivyo? Naam, karibu neno kwa neno.

Kwa hivyo, je, walipigana mara mbili? Nilikuwa na majadiliano darasani muhula uliopita, na mmoja wa wanafunzi alisema ilisikika kama walipigana mara mbili. Kuna nini kinaendelea? Kwa hivyo hilo ndilo swali letu la kwanza: Walipigana mara ngapi? Je, walipigana mara moja au mbili? Ili kujibu swali hilo, tunahitaji kuelewa muundo wa fasihi ya Kiebrania. Muundo wa fasihi ya Kiebrania mara nyingi hutoa taarifa ya jumla na kisha baadaye hurudi na kujaza maelezo.

Kwa kweli, katika mstari unaofuata, wanaanza kujaza maelezo. Kama nini? Kama mwanzo, Mungu aliumba mbingu na dunia. Na kisha inasema nini? Na dunia ilikuwa hivi kabla ya Mungu kufanya hivi.

Kwa hivyo ufunguzi huo unatuambia kuwa hiki ni kipindi kipya. Tunapata hilo kila mahali. Katika Mwanzo, Yakobo alikuwa akiishi na mjomba wake Labani, na akawaoa binti wawili wa Labani.

Kisha akahisi Mungu alikuwa akimwongoza kuondoka. Ilisema, kisha Yakobo akaondoka na mkewe na watoto wake. Akawapandisha wake zake juu ya ngamia, akawaamuru watumishi wake wakusanye mifugo, na watoto wake akawapandisha juu ya ngamia.

Baada ya kuandaa kila kitu, walitoka usiku huku Labani hayupo. Waliondoka mara ngapi? Mara moja. Mstari huo wa ufunguzi unaongoza kwenye kipindi hiki kipya.

Nakumbuka katika Ruthu sura ya kwanza inasema, sasa Naomi alisikia kwamba Bwana alikuwa na kibali kwa watu wake kwa kuwapa chakula huko Bethlehemu. Kwa hiyo, aliondoka kurudi nyumbani. Kisha akawakusanya wakwe zake, kisha akawambia, "Ninarudi nyumbani."

Subiri, mstari tayari unasema aliondoka, sivyo? Umesoma NIV. Cha kufurahisha ni kwamba NIV inasema yuko tayari kurudi nyumbani. Kwa nini? Kwa sababu hiyo inaongoza kwenye hadithi. Haikusudiwi kuwa ya mpangilio wa matukio.

Imekusudiwa kuwa halisi. Nambari ya pili, je, mistari ya tatu na ya nne hufuatana kwa mpangilio wa matukio? Jibu ni hapana, halifuati. Hilo ni kidokezo kingine kwamba

mistari ya kwanza, ya pili, na ya tatu ndiyo utangulizi huu, utangulizi huu wa kile tutakachoambiwa sasa.

Kwa hivyo kuna mambo mawili tunayohitaji kujua. Moja ni kwamba Kiebrania hufanya hivi. Na pili, wanafanyaje? Wanafanya hivyo kwa kukupa historia inayofuata sehemu hii ya utangulizi.

Na tunajua hilo kwa sababu si kwa mpangilio wa matukio. Kwa sababu huwezi kusoma mistari wa tatu, na kisha mistari wa nne, na kisha mistari wa tano. Kwa hivyo, kuna pengo kati ya tatu na nne, sivyo? Kuichukua katika mistari wa nne.

Kwa miaka kumi na miwili, walikuwa wamemtumikia Kedron Bar, lakini katika mwaka wa kumi na tatu, waliasi. Uasi unamaanisha nini hapa? Tena, hili ni neno. Na ni bora utafsiri neno hilo, uasi, katika lugha nyingine.

Kuna neno la mwasi. Ndiyo. Uasi wao ulionekanaje? Hilo lilimaanisha nini? Naam, hili linahitaji uelewa wa ulimwengu wa kale wa Mashariki.

Na pale ambapo una wafalme ambao huyachukua mataifa mengine, nao hawaishi humo. Hawayachukui mataifa hayo kama vile Babeli walivyofanya walipoingia na kuiangamiza Israeli, nao wakachukua, na kuwahamisha watu, na vitu hivyo vyote. Katika kisa hiki, hata Daudi alifanya hivi, na Israeli iliwafanyia hivyo na Babeli kabla ya Babeli kuja na kuwaangamiza, lakini wana wafalme kibaraka ambao hulipa kodi kwa mfalme aliye huko.

Na naamini kwamba wafalme wangemtuma mtu kukusanya pesa kutoka kwao kila mwaka, kama kodi, sawa? Niko hapa kukusanya pesa unazotudai. Tunayo hiyo ambapo, katika Agano la Kale, walikataa kumpa kiongozi fulani ushuru mwaka huo, sawa? Kwa hivyo, ni kulipa ushuru na kukataa kulipa ushuru huo. Hiyo ndiyo maana ya kuasi kwa sababu inasema miaka 12 walitoa ushuru, mwaka wa 13 walikataa, na hiyo kisha ikasababisha, mistari wa 5, katika mwaka wa 14, wafalme katika majeshi yao wakaanza kusonga mbele, sawa? Kwa hivyo, inatuchukua kuelewa muktadha wa Mashariki ya kale, utamaduni wa wafalme kibaraka, na jambo zima la kulipa ushuru. Kuelewa neno moja inatosha kwa mfalme kuondoka.

Sasa tunaelewa. Tena, tuko futi elfu moja kwenye helikopta yetu, na tunaona haya yote yakitokea, sivyo? Na tunafanya hali hiyo, na tunauliza maswali haya muhimu, maswali ambayo huenda hujayajibu katika maoni. Je, unaweza kupata majibu? Ndiyo, lakini tunapaswa kufanya kazi.

Sawa, kwa hivyo katika mwaka wa 14, walikuja na kumshinda Rafaeli, nk., nk., nk. Kwa hivyo moja ya maswali yetu ilikuwa, hii ilitokea wapi? Walitoka wapi? Na watu hawa maalum walikuwa wakiishi wapi? Kwa hivyo, ukifikiria Israeli, ni nchi hii ndefu

na nyembamba iliyopakana Mashariki na Mto Yordani. Kwa hivyo, ni Trans-Jordan ambapo watu hawa walitoka, wafalme hawa wanne.

Nao wakaja, nao wakavuka, na wakaanza kushambulia makabila mengine ya Wakanaani yaliyokuwa katika eneo la kusini la Israeli ya leo. Na tunajua mahali ambapo watu hawa waliishi. Tunaweza kupata maoni yanayotuambia mahali ambapo Warefaimu waliishi, mahali ambapo Wazuzim waliishi, n.k.

Na tunaweza kupata hilo kwenye ramani, na wanaweza kusema hapa ni takriban mahali walipoishi. Kwa hivyo, tunaweza kupata picha akilini mwetu: Wafalme hawa walikuja, na wakashambulia makundi haya madogo ya watu. Hatujui makundi haya yalikuwa makubwa kiasi gani.

Huenda hawakuwa wakubwa sana. Lakini kwa namna fulani, wafalme hawa wanne walikuwa na askari wa kutosha sio tu kuchukua madaraka bali pia kuchukua bidhaa na watu. Kwa hivyo, bado walikuwa na idadi kubwa ya askari, wakubwa wa kutosha kufanya hivi.

Kwa hivyo, tunapata picha ya hali hii yote. Kwa hivyo, kwa kuuliza maswali haya, je, hilo lilitusukuma kutafuta majibu? Na uamini usiamini, ikiwa hujui jibu, nenda utafute kwanza. Ninajali sana kuhusu hilo, sawa? Ikiwa huwezi kupata mstari wa Biblia, uupate kwenye Google.

Mstari wa Biblia unaosema wewe ni chumvi ya dunia uko wapi? Ukiutafuta kwenye Google sasa hivi, utaupata baada ya sekunde moja au nusu. Kwa hivyo, taarifa zipo, lakini tunahitaji kupata taarifa hizo ili tuweze kuelewa kinachoendelea. Hilo linatusaidia kujua jinsi tutakavyowasilisha mazingira haya yote kwa watu tunaowaadhibu. Kwa hivyo tukiangalia mstari wa 8, mfalme wa Sodoma, mfalme wa Gomora, na kadhalika, na kadhalika, na kadhalika, dhidi ya mstari wa 9, dhidi ya wafalme wanne, dhidi ya watano.

Na kisha tayari tumezungumzia mstari wa 10. Na bonde la Sidimu lilikuwa limejaa mashimo ya lami, na mfalme wa Sodoma na Gomora akakimbia. Nao, yaani askari kutoka Sodoma na Gomora, baadhi yao wakaanguka ndani ya mashimo haya, na baadhi yao wakatorokea vilimani, sawa? Na tuliona kwamba matoleo kama NIV yanasema baadhi ya watu walianguka.

Tafsiri ya NLT na ESV husema baadhi walianguka. Kwa hivyo, inatoa wazo kwamba hatuzungumzii wafalme, bali idadi ya wanaume walio katika majeshi hayo. Na hivyo hilo linawekwa wazi zaidi kwa maneno fulani au baadhi ya wanaume.

Mstari wa 11, kisha wao, ni akina nani? Kisha walichukua bidhaa. Kwa hivyo, ukisoma mstari wa 10, maneno ya mwisho yaliyotajwa ni wale walionusurika, wakaiba bidhaa. Hapana.

Ni akina nani hao katika mstari wa 11? Tena, mtiririko wa taarifa na ufuatiliaji wa washiriki. Ni wafalme hao wawili, samahani, wafalme wanne walioshinda vita na majeshi yao, walichukua bidhaa kutoka Sodoma na Gomora na chakula chao chote, kisha wakaondoka. Na pia walichukua vingi, hata hakuna kitu.

Hapa kuna swali. Ni majeshi mangapi ya mfalme kati ya hayo matano? Ni mangapi kati yao yalikimbia? Labda, sijui, na maandishi hayasemi, lakini labda yote matano. Kwa sababu kundi hili lilipigana dhidi ya kundi hili, kundi hili lilishinda, na kundi zima likakimbia.

Sawa. Kama wote watano walikimbia, kwa nini Sodoma inatajwa, na kwa nini Gomora inatajwa, na kwa nini wale wengine watatu hawatajwi? Mkazo wa fasihi. Haijalishi kuhusu wafalme hao wengine watatu.

Kinachojalisha ni Sodoma na Gomora. Kwa nini? Na hilo halina kikomo. Kwa hivyo, mkazo wa kifasihi unalenga na kuwalenga zaidi hawa jamaa hapa, Sodoma na Gomora. Walikimbia na, katika mchakato wa kukimbia kwa wanaume, waliacha miji yao ikiwa hatarini.

Na hivyo, majeshi ya wale wanne yakaja na kuchukua bidhaa zote, yakaja na kuchukua watu wote, na ikijumuisha hayo, walichukua mengi. Na yote hayo katika mistari 12. Hiyo ni mengi.

Sawa. Tuwe na wasiwasi. Samahani.

Acha niseme tu, je, hii inasaidia? Je, tunaona vizuri zaidi kinachoendelea hapa sasa? Je, tunaona kwamba wanaposema Sodoma na Gomora walikimbia, labda zaidi ya Sodoma na Gomora walikimbia, lakini je, ilikuwa muhimu ili kuwasilisha hadithi waliyokuwa wakijaribu kuelezea, ambayo ilikuwa uhusiano kati ya Ibrahimu na Lutu, na yeye akiishi Sodoma, na Sodoma ikifukuzwa? Mkazo huo ni mkazo wa kifasihi, si mkazo wa uhalisia. Tena, unachagua kuzungumza kuhusu unachotaka kuzungumzia, lakini huna haja ya kuzungumza kuhusu kila kitu. Sawa.

Tunafika hapo kwa kuuliza maswali haya; mara tu tunapogundua kuwa kuna tatizo, tunatambua ni aina gani ya tatizo, ambalo linatusukuma kutafuta majibu. Na tunatafuta majibu katika sehemu mbalimbali. Sawa.

Twende kwenye Agano Jipya, na tuna vifungu vya Agano Jipya vya kutazama. Katika sehemu hii inayofuata, tutazungumzia kuhusu Marko 9. Kwa hivyo twende tukasome sehemu kwa sehemu. Marko 9:9 hadi 13.

Hii inafuatia tukio la kubadilika sura kwa Yesu mlimani, ambapo Petro, Yakobo, na Yohana wako pamoja naye. Naye anageuka sura, na kipande kinang'aa, naye

anazungumza na Musa na Eliya. Kisha, tunakisoma katika mstari wa 9. Walipokuwa wakishuka kutoka mlimani, aliwaamuru wasimwambie mtu yeyote waliyoyaona hadi Mwana wa Adamu atakapofufuka kutoka kwa wafu.

Wakashika neno hilo, wakijadiliana wao kwa wao maana ya kufufuka kutoka kwa wafu. Wakamwuliza kwa nini waandishi husema kwamba Eliya lazima aje kwanza? Akawaambia, Eliya yuaja kwanza, na kurudisha mambo yote. Lakini, imeandikwaje kuhusu Mwana wa Adamu ya kwamba atateswa mengi na kudharauliwa? Lakini nawaambia, Eliya amekuja kweli, nao wakamtendea walivyotaka, kama ilivyoandikwa kumhusu yeye.

Sawa. Tunataka kuvutia umakini. Kuna maswali mengi tunayoweza kuuliza, lakini hebu tuangalie Eliya huyu ni nani. Yesu anazungumzia nani? Na tunajuaje? Kwa hivyo, tukisoma Marko 1, Marko 1 inatuambia sauti ikilia nyikani.

Huu ni unabii kutoka kwa Isaya. Tengenezeni njia, njia ya Bwana. Na marejeleo hayo ya Eliya kuwa sauti ile nyikani, na yanamzungumzia Yohana Mbatizaji.

Kwa hivyo, tukisoma simulizi nyingine ya injili, tunapata picha kamili. Lakini kuna zaidi. Walikuwa na Eliya, samahani, walikuwa na unabii wa Isaya kwa miaka 700 kabla ya Yesu.

Na unabii mwingi wa Kimasihi katika Isaya ndipo tunapopata taarifa nyingi kumhusu Masihi. Na katika kumtazama Isaya, kila mtu alikuwa akitarajia Masihi aje. Na nabii wa mwisho aliyezungumza, Malaki, aliishi yapata miaka 400 kabla ya Yesu.

Na kulikuwa na ukimya wa miaka 400. Miaka 400, hakuna manabii, hakuna malaika, hakuna ujumbe kutoka kwa Mungu, hakuna chochote. Na walikuwa wakisema, Masihi huyu atakuja lini? Kwa hivyo, kila mtu alikuwa amejawa na furaha na tayari.

Kwa hivyo, hii ni dokezo la Agano la Kale. Kwa hivyo, tunahitaji kuelewa Agano la Kale ili kuelewa kifungu hiki. Na tunahitaji kuelewa Eliya alikuwa nani ili kuelewa kifungu hiki.

Tena, hii ni aina ya taarifa ambayo hatuwezi kuiweka katika maandishi, lakini hebu tuiweke mahali fulani ili kuelezea kile Yesu alikuwa akisema. Sawa. Kwa hivyo, hiyo inatusaidia kuelewa ni nani huyu anazungumzia kwa sababu haijulikani wazi mara moja.

Yesu anazungumza kwa njia ya mfano sana, akisema kwamba Eliya na Yohana Mbatizaji ni mtu mmoja. Sawa. Sawa.

Turudi kwenye kifungu kingine, kifungu kinachofuata, Marko 9:14 hadi 19. Walirudi kwa wanafunzi, wale wanafunzi watatu, na Yesu alirudi kwa wale wanafunzi wengine

tisa, ambao hawakuwa maarufu. Wakawaona umati mkubwa wa watu wakiwazunguka na waandishi wakibishana nao.

Mara tu umati ulipomwona, walishangaa na kuanza kumkimbilia kumsalimia. Akauliza, Unajadiliana nini nao? Mmoja wa umati akamjibu, Mwalimu, nimemleta mwanangu kwako, amepagawa na pepo anayemfanya bubu. Na kila anapomwona, huanguka chini, naye hupiga simu mdomoni, husaga meno yake, na kuwa mkavu.

Niliwaambia wanafunzi wako wamtoe pepo huyo, lakini hawakuweza. Yesu akawajibu, akasema, Enyi kizazi kisichoamini, nitakaa nanyi kwa muda gani? Nitawavumilia kwa muda gani? Mleteni kwangu. Sawa.

Kwa hivyo, tutawafuatilia washiriki katika sehemu ya kwanza ya kifungu hiki. Waliporudi, tena, tukisoma mistari ya 9 hadi 13, tunapata wazo kwamba Yesu alikuwa pamoja na Petro, Yakobo, na Yohana. Wanafunzi wanamaanisha wanafunzi wengine.

Na kwa hivyo, jambo moja ni kwamba tunaweza kuhitaji kusema katika tafsiri yetu, lingine ni kwa sababu wanafunzi waliwajia wanafunzi. Hilo linaweza kuwa jambo lisilowezekana kwa baadhi ya watu. Waliona, ni nani aliyeona? Wanaume wanne, Yesu na wale watatu.

Msongamano ukiwazunguka, ni akina nani? Labda wanafunzi tisa. Kwa sababu, tena, wanaukaribia umati. Wanaona hili likitokea.

Tena, tunaona mambo kutoka kwa macho ya Yesu kwa sababu Yesu ndiye kitovu cha umakini. Hatimaye, umati wote ulipomwona, walishangaa na wakaanza kumkimbilia ili kumsalimia. Kwa hivyo, hawajashiriki katika mjadala huu kwa sababu wanautazama, na wanaukaribia.

Kwa hivyo, katika mstari wa 16, aliwauliza, mnajadiliana nini nao? Hapa kuna swali. Tena, kila tunapowa na viwakilishi kama wewe na wao na hiki na kile, huwa tunavizungusha, tunavipigia mstari kwa rangi nyekundu, tunaweka nyota kuzunguka, na kusema, hatari, hatari, hatari, kuna shida hapa. Wewe ni nani na wao ni nani? Nimesikia mahubiri yaliyosema mambo tofauti.

Nimesoma maoni yenye mitazamo tofauti. Mahubiri moja niliyosikia yalisema kwamba Yesu alikuwa akizungumza na wanafunzi wake kwa kuwauliza, unajadili nini nao? Kwa nini unabishana na watu hawa? Haupaswi kubishana na watu hawa. Unafanya nini? Nadhani hilo linawezekana.

Lakini baada ya kuishi Afrika kwa karibu miaka 30, katika utamaduni ambapo heshima ni muhimu sana, hata kutoka kwa mtu wa hadhi ya juu hadi mtu wa hadhi ya chini, hungemtukana mtu. Nilifanya hivyo mara moja katika hali fulani kijijini

kwetu. Mke wangu alikuwa amefanya jambo fulani, nami nikasema, kwa nini ulifanya hivyo? Naam, ilikuwa mbele ya wanawake wengine.

Na mke wangu aliniambia baadaye, hukupaswa kunipigia simu mbele ya wanawake hao. Kwa hivyo, nilimwambia jirani yangu, ndio, mke wangu alisema sikupaswa kumpigia simu. Na rafiki yangu akasema alikuwa sahihi.

Hufanyi hivyo. Sio kufungua. Sawa.

Kwa hivyo, je, kuna uwezekano kwamba alikuwa akiwalaumu au kuwakosoa wanafunzi wake? Nadhani si kwa sababu ya uelewa wangu wa jinsi tamaduni za Mashariki zinavyofanya kazi. Kwa hivyo, unajadili nini nao? Nani anajibu swali? Mtu kutoka kwa umati. Kwa hivyo hilo linatuelekeza labda ni mtu katika umati anayewakilisha umati wote.

Wao ndio waliojadili na kubishana na wanafunzi. Sawa. Kwa hivyo tunajua kwa hakika.

Je, inajalisha? Tunajua kwamba kulikuwa na hoja. Tunajua kwamba kulikuwa na pande mbili. Na tunajua kwamba kulikuwa na mjadala fulani.

Sawa. Kwa hivyo, basi tunampata mwalimu akimleta mwanawe kwa Yesu. Na kisha Yesu anajibu, loo, ninyi ni kizazi kisichoamini.

Kwa hivyo, si mara zote inahitaji tubadilishe kitu katika maandishi, lakini angalau tunajaribu kukielewa kadri tuwezavyo. Sawa. Endelea.

Hebu tuangalie. Mstari wa 19. Akajibu, akawaambia, Enyi kizazi kisichoamini, nitakaa nanyi hata lini? Nitawavumilia hata lini? Mleteni kwangu.

Wakamleta mvulana kwake. Alipomwona, mara moja yule pepo akamtia kifafa, akaanguka chini, akaanza kugaagaa na kutoa povu mdomoni. Akamwuliza baba yake, "Je, hili limempata kwa muda gani?" Akasema, "Tangu utotoni."

Mara nyingi hutupwa motoni na majini ili kumwangamiza. Lakini ukiweza kufanya chochote, tuhurumie na kutusaidia. Yesu akamwambia, Ukiweza, yote yanawezekana kwa yeye aaminiye.

Na mara moja, baba yake mvulana akapiga kelele na kusema, Ninaamini. Saidia kutokuamini kwa wazungu. Sawa.

Kwa hivyo, walimleta mvulana kwake katika mstari wa 14. Kizazi hiki kisichoamini ambacho Yesu alikitaja katika mstari wa 19 labda ndicho umati mzima. Hatujui.

Haijabainishwa, lakini tunaweza kuishi na hilo. Alipomwona tena, viwakilishi, kengele zililia, taa ziliwaka, na akapiga mstari chini kwa rangi nyekundu, lakini alianza hapa, nani aliona nani? Kwa Kigiriki, hakuna herufi kubwa.

Ni yeye aliyemwona. Nani alimwona nani? Tena, tukiangalia, mhusika mkuu, yule anayesababisha matatizo, ni roho mbaya iliyo ndani ya mvulana.

Na inaweza kusemwa kwamba anarejelea roho. Au roho ilimwona Yesu. Na huo ndio mwelekeo ambao maoni na tafsiri nyingi za Biblia huenda.

Mara moja, roho hiyo, tena, roho ni pneuma, ambayo naamini, kama sijakosea, ni nomino ya kike. Je, hiyo ni kweli, Ted? Neuter. Sawa.

Inaweza kupunguzwa. Kwa hivyo yeye na yeye wanaweza kwenda pamoja. Sawa.

Sawa. Kwa hivyo, roho ilimtia kifafa. Kwa muktadha, tunajua hakumtia Yesu kifafa au mtu mwingine.

Alimtia mvulana huyo kwenye kifafa, kama tulivyosikia. Sawa. Lakini alipomwona, tunaweza kuhitaji kusema ni lini roho ilimwona.

Na roho iko ndani ya mvulana. Sawa. Na kisha anamtupa kwenye kifafa.

Anamuuliza baba yake tena, kama yeye ndiye Yesu, akiwa kitovu cha umakini, na hatuhitaji kusema, Yesu, Yesu, Yesu. Tunajua kwamba yeye ndiye kitovu. Yeye ndiye mtu mkuu katika maandishi.

Kwa hivyo, Yesu anamwuliza baba yake ni muda gani imekuwa ikitokea. Na anasema, utoto, na kadhalika. Kisha anasema kama unaweza kufanya chochote, utuhurumie na utusaidie. Yesu akamwambia, Ukiweza, yote yanawezekana kwa yeye aaminiye.

Sasa, toleo hili maalum linaweza alama ya kuuliza. Matoleo mengine yanaweza nukta. Ukiweza, andika nukta.

Biblia ya NLT inasema, unamaanisha nini ikiwa unaweza? Je, Yesu anamkemea mtu huyo? Soma mstari wa 19. Enyi kizazi kisichoamini, ukosefu wa imani, mashaka, na kukataa kuamini ni mada katika kifungu hiki. Kwa hivyo, tunapaswa kufikiria, mada hiyo ni nini? Katika kifungu hicho, tena, tunapaswa kuangalia muktadha mzima na hali nzima.

Je, jamaa huyo anahisi kukemewa? Kuna kipengele katika hilo hapo, ambapo anasema, Ninaamini, lakini saidia imani yangu mwenyewe. Tena, neno amini linaunganisha moja kwa moja na mstari wa 19. Enyi kizazi kisichoamini.

Nataka kuamini. Samahani sana kwa kusema hivyo. Tafadhali nihurumie.

Kama unaweza, kama kweli ni swali, ni swali la balagha, haliombwi kwa ajili ya taarifa, bali kwa ajili ya athari ya balagha, kwa ajili ya athari. Na kisha Yesu anasema, mambo yote yanawezekana kwa yeye aaminiye. Kwa hivyo tena, imani na imani vyote vinatokana na hili.

Kwa hivyo, tunapaswa kujiuliza, tunawezaje kuwasilisha swali hilo la balagha kwa lugha hii nyingine ikiwa kweli ni swali la balagha? Na tuna ushahidi kutoka kwa matoleo fulani ambao ungetupa ufahamu huo. Lakini tunachofanya ni kuona njia bora ya kuliwasilisha kama mazingira. Hampigii kelele jamaa huyo, lakini kwa namna fulani anajitokeza, na jamaa huyo anaomba msamaha.

Ni rahisi tu, unamaanisha nini ikiwa siwezi? Na kwa kauli isiyo na upendeleo au isiyoegemea upande wowote, kwa nini mtu huyo aliomba msamaha? Aliomba msamaha kwa sababu alitwa hivyo. Yote hayo yanahusu fasihi, marejeleo, na mbinu za balagha katika Kigiriki, ambazo kwa kweli ni tafakari ya Kiaramu ambayo Yesu alizungumza na watu hawa wengine. Kwa hivyo, yote hayo hufanya tafsiri kuwa kazi ngumu.

Lakini tunajitahidi tuwezavyo kufikia kiini kwa kuanza kuuliza maswali na kutambua kwamba kuna tatizo, kufanya utafiti wetu, na kisha kupata tafsiri nzuri, ambayo kisha hufungua uwezekano wa tafsiri ambayo huenda hatukuwa nayo hapo awali.

Huyu ni Dkt. George Payton na mafundisho yake kuhusu tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 17, Mapitio ya Hatua za Tafsiri.